

EL RETAULE DE LA CAPELLA DEL ROSER DEL VENDRELL (1685-1688)

SALVADOR ARROYO I JULIVERT

Entre 1676 i 1684, i mercès a un llegat testamentari d'en Pere Nin, s'edificà al Vendrell la capella del Roser. Edifici projectat per Fra Josep de la Concepció i edificat pel mestre de cases Carles Bover.

El 26 de gener del 1685 es signava un contracte amb l'escultor barceloní Josep Ausachs, resident a Torredembarra, per tal de fer "un retaule de nostra Sra. del Rose pera posar en la capella nova."

El retaule de ple barroc salomònic fou desmantellat el 1738 per instal·lar-lo en l'edifici de la nova església (1732-1739), en concret en el braç dret del creuer.

Allí va romandre amb lleus reformes, la més important de les quals fou la restauració a la qual fou sotmès l'estiu del 1928, fins que en aquell fatídic 22 de juliol del 1936 l'art fou reduït a cendres...

EL RETAULE DE LA CAPELLA DEL ROSER DEL VENDRELL (1685-1688)

LA CAPELLA DEL ROSER

En les passades Jornades d'Estudis Penedesencs, presentàrem una comunicació referent a la construcció d'una capella dedicada a la Mare de Déu del Roser, annexa a l'antic temple parroquial del Vendrell a les darreries del segle XVII.

Avui podem aportar algunes dades més referents a aquest edifici. La història de la capella s'inicia, com en tantes altres obres i construccions religioses, amb l'existència d'un llegat testamentari. Així consta en un document transcrit al *Primer llibre de Confraries* (1660-1724) de l'Arxiu Parroquial vendrellenc:

«Deu mo.n Isidro Nin sinch centes lliures dich 500 lliures a la Igla. de St. Salvador de la present Vila del Vendrell per un llegat [que] feu son oncle mo.n Pere Nin com consta car lo testament en poder de mo.n Joan Baldri [?] Notari de Tarragona a fi y a efechte de fer una capella en dita Igla. del Vandrell a honra y gloria de maria Santissima del Roser. (...)»

«Se concerta dit Isidro Nin ab presencia dels honorables Jurats, Administradors y de mi llorens Valero Rector. donar cinquanta lliuras cada any com al acte rebut en poder del discret Jauma Marrugat del Arbos . dia y any en qual centingut los Jurats del any se feu lo consert eren Fco. Vidal, Joan Socies, Agustí Bassa ço es del any 1674 y administradors [de la Confraria del Roser], de dit any Fco. Nin y Jaume Minguela.» (sic)⁽¹⁾

L'any següent —1675— Isidre Nin va fer el pagament de les primeres cinquanta lliures. Aquest primer pagament fou fet en tres terminis, segons consta en el mateix llibre i en una transcripció annexa al primer document:

«A pagat mo.n Isidro Nin per la primera paga ço es al Jurat major Fco. Vidal mitja dobla en especie.

«- Cinch dobles y mitja al Rect. Reverent Llorens Valero les quals ce an pocades al Arxiu Comu de la Iglà.

«- avui a 5 de mars del 1675 a donat tres doblas y deu sen sous. venen a fer les 50 lliures y con per la primera paga al Arxiu Comu de dita Iglà.» (sic)

L'any següent, en concret el 22 de març del 1676,⁽²⁾ es firma un primer contracte entre el mestre de cases Carlos Bover i els jurats de la vila i el rector «A fi y affecte de fer una capella en honra y gloria de Nostra Sra. del Roser». El preu de l'obra és de 650 lliures, de les quals —segons el contracte— 450 les ha de pagar Isidre Nin (recordem que amb les 50 lliures entregades el 1675 i dipositades a l'Arxiu Comú sumen les 500 del llegat deixat pel seu oncle). Pel que fa a les restants, anaven a càrrec de les altres parts contractants (els jurats i el rector).

El 1680 es signa un segon contracte, amb el mateix mestre Carlos Bover, per acabar l'obra, ja que sembla que les obres havien estat interrompudes, segons es desprèn del text d'aquest segon document, que parla de «fer y acabar y perfeccionar la fabrica de la capella de Nta. Sra. del Roser, conforme en la trassa feta per lo hermano Fra. Joseph de la Concepció, Carmelita descals.» (...) «Dita capella se ha de proseguir del estat que vuy en dia se troba.»⁽²⁾

L'arquitecte fou fra Josep de la Concepció, un dels més actius i recomanats de l'època del barroc a casa nostra.

La capella s'havia d'acabar d'edificar en el termini de dos anys. Tenint en compte la data en què es signa el segon contracte —28 d'abril de 1680—, les obres s'havien d'acabar el 1682.

De tota manera trobem encara constatatats pagaments fets al mestre de l'obra l'any 1684. Així, segons un rebut signat el 26 d'abril de 1684,⁽²⁾ consta que:

«ha firmat rebuda dit mestra Carlos de sinch centas sinquanta una lliuras catorsa sous y dos dines lo qual es a bon conta de las nou centas

lliuras li de donar la Vila per la dita obra. comprenen totas las rebudas te firmadas fins lo die de avuy.»(sic)

Si atenem a les disposicions finals del segon contracte, s'estipula que els pagaments es fan de 50 en 50 lliures, a mesura que s'han anat edificant parts concretes de l'obra. Pel que fa al total de 550 lliures, expressa que les haurà rebudes «Als 6 mesos de ser acabada y judicada la feyna». Per tant, tot fa pensar que la capella ja estava edificada a l'octubre del 1683.

UN RETAULE PER A LA CAPELLA NOVA

La devoció per la Verge del Roser al Vendrell sembla iniciar-se quan el 14 de juny de 1348 Bernat Grametge ordenà en el seu testament que s'aixequés un altar a la Verge amb el nom de «Beata Ma. del Rosari.» L'any 1379, en la visita pastoral, l'altar de la Beata Maria del Rosari ja surt en els registres.⁽³⁾

Cap a l'any 1645 s'apleguen uns devots de la Verge del Roser amb la intenció de crear una confraria, fundant-la de fet en aquesta data. Ja el 1658 es comença el *Llibre dels confreres de Nostra Senyora del Roser*, on apareix ja una primera llista dels confreres. Finalment, el 9 de maig de l'any 1660, s'instituí canònicament, segons escriptura pública autoritzada per Ramon Gralla, vicari de la parròquia vendrellenca i notari públic d'ella per l'autoritat ordinària.⁽⁴⁾

El contracte

Al nostre Arxiu Parroquial es conserva, al revers d'un contracte d'arrendament d'unes peces de terra entre uns pagesos de Bonastre, un contracte per a «fer y fer fer un retaule de nostra Sra. del Rose», que duu data del 26 de gener de 1685,⁽⁵⁾ i que diu així:

«Lo Senyor Joseph Ausach, escoltor de la ciutat de Barna, vuy habitant en la vila de Torra den Barra arquebisbat de Tarragona, asi present, promet y se obliga en fer y fer fer un retaula de nostra Sra. del Rose pera posar en la capella nova ha fet la prsnt. vila del Vandrell bisbat de Barna. Del modo y manera esta en la trassa que ha ensenyada dit Sr.

«Lo qual retaula promet dit Sr. fer tot donant fusta claus y tot lo que se haja de manaste pera assentar lo y se promet a portarlo, tot a sas costas, fins a la platja de Sant Salvador y de alli las personas instrascritas ferlo aportar fins dins la Iglesia y que dit Sr. lo haja de assentar y posarlo tot apunt y que la vila li haja de pagar lo gasto a ell y fadrins de lo temps que se aura de manaste pera assentar dit retaula, per lo preu de sinch sentas setanta sinch lliuras (575) moneda barcelonesa. Pagadoras ab tres pagas iguals, comensant a fer la primera paga lo dia de nostra Sra. de agost primer vinent y la segona paga quant lo retaula esta mig fet, y la ultima paga acabat lo retaula. Lo qual retaula promet dit Sr. tenir fet y acabat dins lo espai y termini de tres anys comptadors del dia de Santa Anna, primer vinent.

«Se de fer lo retaula, ço es ab esta forma, ço es: la primera andana Nostra Sra. del Rose de bulto y als costats dos taulons a cada part de la gloria de nostra Sra. del Rose. y dalt al altra andana Nostra Senyora de la Concepció de bulto, ab un taulo a cada part de mig ralleu de Nostra Senyor y lo demes conforma la dita trassa.

«La qual cantitat de ditas sinch centas cetanta sinch lliuras ab lo modo sobradit prometan pagar a dit Sr. Joseph Ausach es a saber lo Rev. Joan Llopis Prev. y Rector de la dita vila del Vandrell, lo honorable Franc. Vidal Batlla Major de dita vila, lo Honor. Rafel Vidal, Jurat Major, Joan Trillas, Jurat mitja, lo Sr. Agusti Bassa sots-batlle, lo Joachim Morenas, Fco. Nin, Rafel Escofet, tots de la present Vila los quals tant en nom propi com encara en nom de tots los particulars de dita vila-

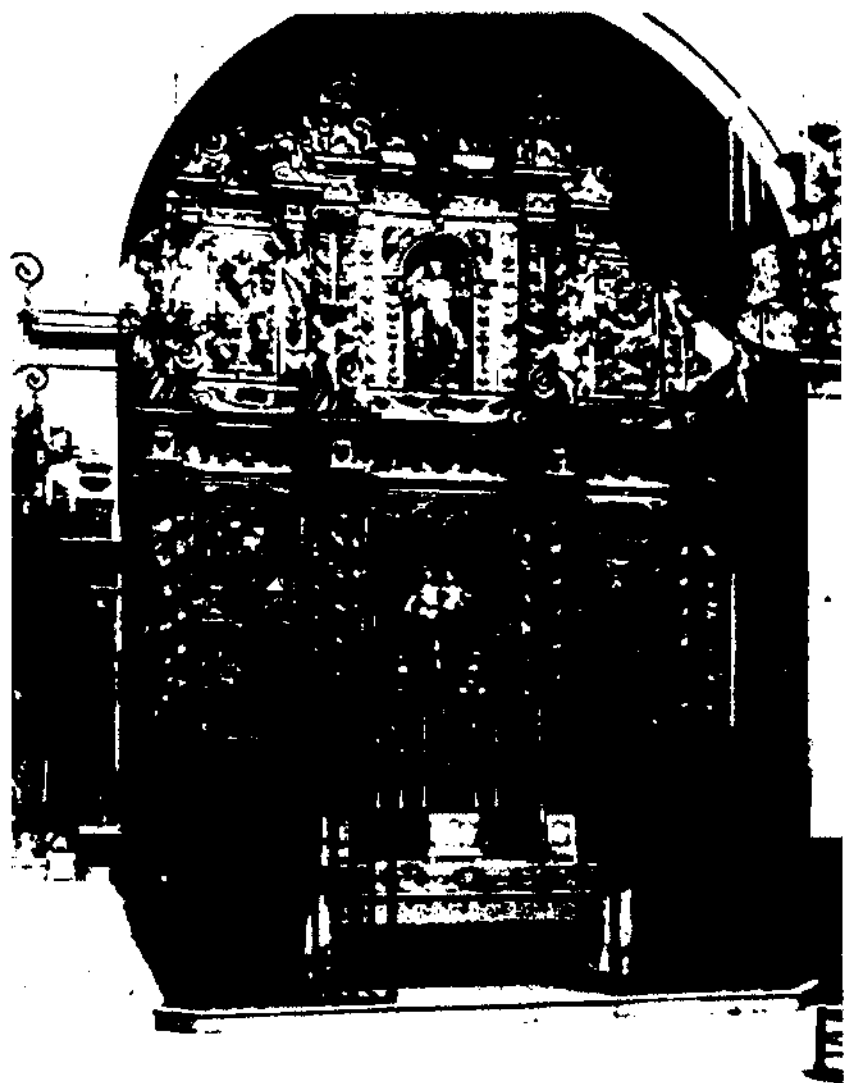
«Los quals dan testimoni, lo Rev. Pau Figarola, Vicari de la dita vila

«lo Sr. Ramon Balague, daurador de la vila de Valls, arquib. de Tarragona.»

D'aquest contracte coneixem, en primer lloc, l'artista que féu el retaule, Josep Ausach:

JOSEP AUSACH. Escultor, natural de Barcelona i resident a Torredembarra. Per l'obra va rebre 575 lliures, pagades en parts iguals en tres terminis (la primera per la Mare de Déu d'Agost de 1685, la segona quan el retaule estigués mig fet, la tercera acabat el retaule) i que havia d'enllestir la feina en el termini de tres anys, a comptar a partir del dia de santa Anna de 1685, és a dir, el 26 de juliol de 1688.

A més de la nostra obra, també el trobem anomenat en un document de 1707⁽⁶⁾ que es conserva a la sagristia de la Seu barcelonina.

Aspecte del retaule del Roser abans de la restauració de l'estiu del 1928. Hom pot observar les diferències en la capella central de la imatge de la Verge: en la imatge de Santa Caterina —té la corona trencada— i en el conjunt de l'altar de Jesús Natzaret (foto arxiu de l'autor).

Conjunt i estructura de l'obra

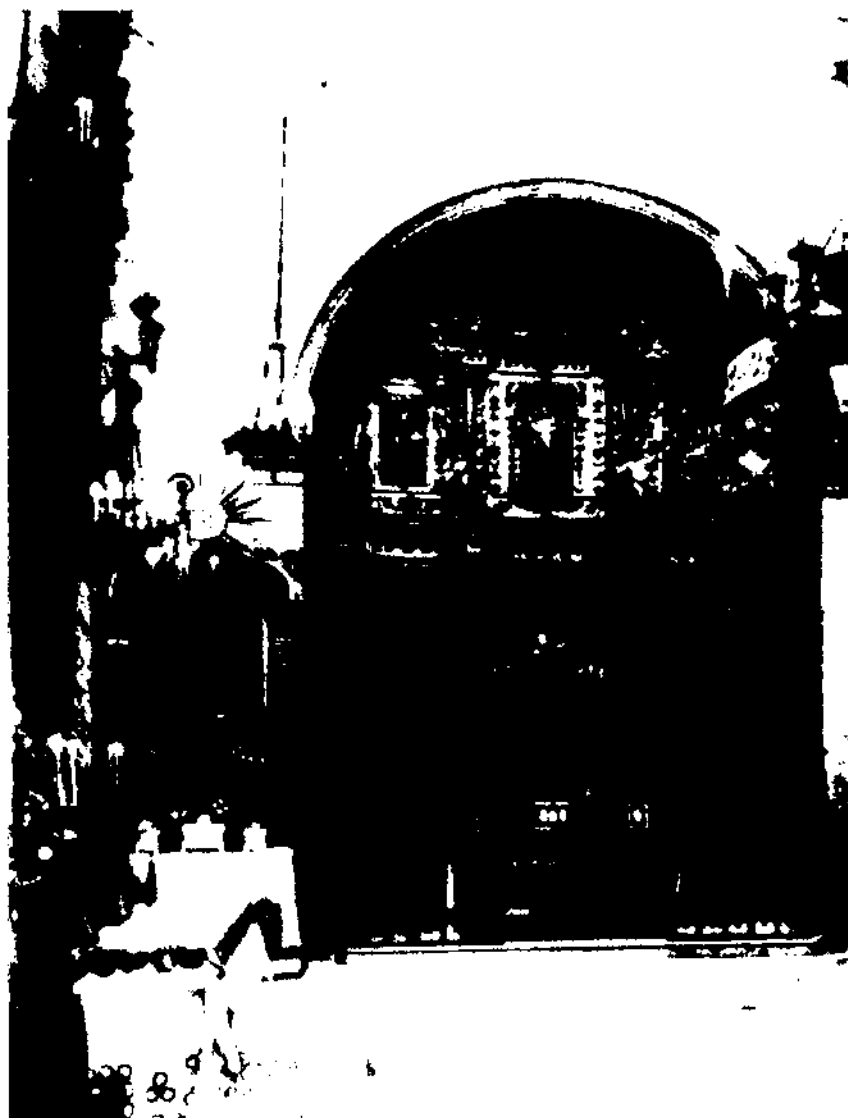
Quant a l'estructura del retaule, el contracte sols ens en dóna una descripció molt generalitzada. Ens parla de l'existència de dos pisos o «andanas». En el primer, una imatge de «bulto» de la Mare de Déu titular, i quatre relleus o «taulons», dos a cada part sobre «la gloria de nostra Senyora».

Al segon pis, una imatge de «bulto» de la Immaculada Concepció⁽⁷⁾ amb un relleu a cada banda «ab un taulo a cada part de mig relleu de Nostre Senyor». Quant a la resta, remet a la traça que Ausach presentà al rector i als jurats.

El retaule es presenta, en un principi, com un compendi de les dues devocions populars més arrelades al segle XVII, la Immaculada Concepció i la Mare de Déu del Roser, combinades per Ausach en artística simbiosi.

L'obra, però, es realitzà, o almenys arribà a nosaltres, de manera diferent al projecte inicial del contracte. Verticalment es dividia en tres carrers; un de central més ample, i dos de laterals un xic més estrets. Horizontalment hi podem diferenciar un sòcol o basament de fusta pintada tot imitant plaques de marbre i jaspis; la pedrela amb dos Misteris de Dolor (tercer i quart, segons Isidre Totusaus⁽⁸⁾ ens comentà en una conversa que amb ell tinguérem al juliol de 1980), i al mig, quasi tocant a la mesa, el Sagrari ricament esculturat. Al primer pis i al carrer central, la imatge de la Verge titular dins d'una fornícula; tota emmarcada per dos conjunts de columnes salomòniques (un per banda), formats per una columna de «bulto», i a cada costat d'aquesta, una de mig relleu. Rematen aquests conjunts uns frontons cargolats amb uns minyons o angelets asseguts, tot portant roses a les mans. La imatge de la Verge, que en un principi esculpí Ausach, fou substituïda el 1851 per una més al gust de l'època.⁽⁹⁾

Aquest primer pis té dos carrers laterals. En l'esquerre hi ha dos plafons esculturats, de forma quadrada, essent el més baix el tercer Misteri de Goig (naixement de Jesús); i el més alt, el quart Misteri també de Goig (la presentació al temple). Al carrer lateral dret, hi trobem igualment dos plafons esculturats; el més baix representa el segon Misteri de Goig (la Visitació); el més alt, el cinquè Misteri de Goig (Jesús perdut i trobat al temple). Igualment emmarquen aquests plafons uns conjunts de columnes com les abans descrites. Al segon pis i al carrer

El retaule del Roser després de la restauració del 1928. La capella central s'ha fet a imatge de la del pis superior. Santa Caterina apareix ja convenientment arranjada; i s'ha modificat la decoració del conjunt de l'altar del Natzaret (foto arxiu de l'autor).

central, hi ha una fornícula o capelleta tota esculturada, amb la imatge de santa Caterina; l'emmarquen dues columnes salomòniques per banda, de «bulto» i de dimensions més reduïdes que les del primer pis. A banda i banda de dita imatge hi ha dos plafons esculturats; aquests de forma rectangular, que figuren: el de l'esquerra el Primer Misteri de Glòria (la Ressurrecció); el de la dreta, el segon Misteri de Glòria (l'Ascensió del Senyor). Els dos plafons estan emmarcats per uns minyons (segons el llenguatge de l'època) que, a modus d'atlans, sostenen amb el cap la cornisa que remata aquest segon pis.

A l'àtic del retaule i dins d'un òcul apareix el Pare Etern, tot beneint amb la dreta i amb la bola del món a l'esquerra. Flanquegen l'òcul dos àngels i, a banda i banda d'aquests, elements decoratius propis de l'època.

En conjunt, una obra d'art majestuosa, tallada amb fusta, policromada, de més de set metres d'alçada, dada que ens dóna una idea de l'alçària que degué tenir la capella nova, per a la qual fou construït. L'amplada era d'uns cinc metres dos-cents setanta centímetres.

Canvis i evolució del retaule

El retaule fou assentat i col·locat dins de la capella nova del Roser i dins d'ella romangué quan es derruí l'església vella, fins que l'any 1738, per l'estat avançat de les obres del nou temple que s'estava construint, el retaule es traslladà a la capella hagué de ser derruïda en quedar engolida pel braç dret del creuer del nou temple parroquial.⁽¹³⁾

Aquesta hipòtesi ens ve confirmada per dues coses que passem a referir. Primerament, que l'administració de la Confraria del Roser de l'any 1738 va pagar la quantitat de nou lliures i un sou «per mudar lo retaula del Roser»; que més endavant es col·locaria al braç dret del creuer del nou temple, lloc on romangué fins a la seva crema i destrucció el 22 de juliol de 1936.

L'altra dada que demostra el que venim dient, o sia el trasllat del retaule, és que en una fotografia que adjuntem podem observar que l'àngel o minyonet que seu damunt del frontó (foto 1), que remata el conjunt de columnes del carrer lateral dret, tot tocant a la paret, està mutilat; concretament li falta la cuixa dreta. Aquest fet ens demostra la

veracitat del trasllat del retaule; ja que al seu lloc originari, l'angelet en qüestió degué estar-hi sencer.

Altres dades que fan referència al retaule apareixen al *Llibre de Confraries 1730-1842* del nostre Arxiu Parroquial. Així, l'any 1747 la confraria va pagar catorze lliures i catorze sous per unes Sacres per a l'altar i, a més, «per escultura, daurar y papers de las Sacras per l'altar, 14 lliuras y 18 sous y 19 lliuras, 12 sous.»

L'any 1755 l'administració pagà «per donar lo Retaule del Roser al daurador - 50 lliuras», cap referència, però, es fa al nom de l'artista a qui s'encarregà la feina.

Els anys 1805 i 1806 trobem diverses partides de despeses en «adornos per lo Altar». També l'any 1828 la Confraria pagà a l'escultor per la mesa i la «tarima» de l'altar:

«per la Mesa - 72 lliuras, 12 sous, 6 diners.

«mes la tarima y compondre altres feinas de fusta - 10 lliures, 2 sous, 6 diners.»

L'any 1851 es feren grans reformes a la nostra església, una d'elles fou el canvi de la imatge de la Verge del Roser que esculturà Ausach per una de nova, més estilitzada i més al gust del moment. Potser també es va canviar la imatge, que al segon pis del retaule representava, segons el contracte, la Immaculada Concepció, per la de santa Caterina, que fou la que arribà fins als nostres dies.

A finals de l'any 1902 es col·locà una llàntia de gran mèrit artístic a la capella, a la paret esquerra. Tota de ferro forjat amb un medalló al centre amb el retrat en esmalt d'una filla difunta del donant, Jaume Alegret.⁽¹⁰⁾ A la vegada, també es construí i col·locà la reixa també de ferro, junt amb una grada de marbre que tancava l'altar-retaule fins al 1936. Tot plegat costejat pel senyor Alegret. Finalment, entre l'any 1903 i 1932, va haver-hi una modificació i reparació del retaule. Cap dada s'ha trobat, però, sobre aquest punt; per la tradició oral l'hem sentida referir i, a més, resulta evident de l'observació de les dues úniques fotografies que resten de l'obra que ens ocupa. Les dues són posteriors a 1902 i anteriors a 1932; ja que en aquest any fou enrajolat de nou el nostre temple i en les dues fotografies apareixen les rajoles antigues (anteriors a 1932). Difícil ens és esbrinar quina és anterior a quina, ja que l'única

diferència entre l'una i l'altra és la fornícula o capelleta del primer pis on era la imatge de la titular. En l'una, la capella o fornícula és rectangular, espaiosa i dels angles superiors penja una mena de cortines de fusta rebuidada i calada.

A la segona fotografia, la capelleta té exactament la mateixa forma que la del segon pis, on figura santa Caterina.

Per acabar-ho d'arrodonir, a l'altar del Natzaret (situat al marge esquerre de l'altar del Roser) és diferent el pintat i decorat d'una a l'altra fotografia (foto 2).

Finalment, hem pogut localitzar la data en què fou feta la modificació que les fotografies denuncien.

En efecte, les dues fotografies són fetes l'any 1928. L'una mostra l'altar abans de la restauració —és la que ens mostra l'altar en un primer pla i amb més detall—. La segona és feta després de l'acurada restauració a la qual fou sotmès l'estiu del 1928. Ens mostra l'altar més allunyat donant un aspecte de conjunt amb l'altar del Natzaret.

Així ens refereix la restauració efectuada al setmanari *El Baix Penedès* del 15 de setembre del 1928:

"Reforma al Altar del Roser.

"Baix les despeses de la administració de la Confraria de la Mare de Déu del Roser ha sigut curosament restaurat el bonic i meritos altar on, en la nostra església parroquial es venera dita Mare de Déu; fent-ho molt acertadament l'artista barceloní, a qui fou confiat aquell treball, quin nom no recordem; ja que a més de retornar algun ornament a la escola de l'estil de l'altar no es mogué de la restauració les mutilacions i de la neteja dels daurats.

"A més s'ha fet al dit altar un enllumenat especial que ajudarà molt a fer-lo visible, puig va per reflectors esmortuits, que permeten admirar els infinits detalls escultòrics del mateix."

El vas o sepultura del Roser

Hi havia abans el pietós costum per part d'algunes persones de voler ésser enterrades dins de l'església. Així, la Confraria del Roser,

davant de l'altar del mateix nom, tenia una tomba en la qual s'enterraven els confreres pagant per dret de sepultura una lliura barcelonesa a l'obra de l'església i una altra lliura a la Confraria per cada cos, i la meitat per cada albat. Molts són els testaments que s'han trobat en els que es disposa que volen ésser enterrats al vas o sepultura del Roser.⁽¹¹⁾

La primera nova que d'ella en tenim és de l'any 1735, en plena construcció de l'església nova (1732-1739), quan hi fou enterrat Josep Bels, fil del mestre de l'obra de l'església en construcció. El llibre d'òbits diu així: «Josep Bels, fadrí Mestre de casas, que als 26 de maig de 1735 treballant en la iglesia nova del Vendrell, caigué de lo dalt de un arch. Mori el 2 de juny, fill de Francisco Bels, Mestre de la obra de la iglesia nova y natural de Barcelona. El 4 de juny fou depositat dins la capella de Nostra Senyora del Roser de la iglesia vella.» Prova de la coexistència d'ambdues construccions.

Aquesta sepultura era, doncs, dintre de la capella del Roser edificada entre 1680-1683, en derruir-se l'edifici, per quedar engolit pel braç dret del creuer del nou temple, el 1738, la tomba fou conservada «in situ», al peu de l'altar. Aquest fet ens duu a afirmar que l'antiga capella, de finals del XVII, s'alçava al mateix lloc on ara hi ha l'altar del Roser (braç dret del creuer de l'actual temple).⁽¹³⁾

Després de molts anys de no enterrar-s'hi, fou terraplenat durant la regència del reverend Ramon Roig,⁽¹²⁾ al segle passat; quedà tan sols al descobert la llosa que la cobria. Avui ni aquesta es veu, ja que es troba soterrada sota l'enrajolat que es féu el 1932, en commemorar-se el segon centenari de l'inici de les obres.

NOTES

(1) A l'entorn dels dos personatges de cognom Nin referenciats al document podem aportar les següents dades:

Pel que fa al causant Pere Nin i, segons dades aplegades al *Llibre dels confreres de Ntra. Sra. del Roser, comensat en 1658*, apareix relacionat a la primera llista de confreres, el 1658, i consta ja «Pere Nin, difunt».

Pel que fa a Isidre Nin, hem localitzat dos personatges amb el mateix nom. En primer lloc, al segon llibre d'òbits de l'Arxiu Parroquial del Vendrell, consta un Isidro Nin, mort l'11 de novembre de 1682.

També, ja ben entrat el segle XVIII, trobem novament documentat un altre Isidro Nin «de casa Nin», mort el 28 d'agost de 1745 i enterrat «en la sepultura de la parroquial Iglia. de St. Salvador de la vila del Vendrell.»

Recordem aquí que, segons recull en J. Ramon i Vidales a *Vendrell històric*, pàg. 125, «la família Nin del moli Alt, tenia una sepultura pel seu us particular, dabant l'altar de Sta. Anna, segons privilegi concedit per el Sr. Bisbe de Barcelona l'any 1739».

Els Nin del Moli Alt eren una família de terratinents i propietaris vendrellencs amb títols de noblesa conferits al segle XVII pel rei Carles II (J.M. Inglès a l'*Escut heràldic de la vila del Vendrell*, vindicat).

- (2) Més àmpliament a *Miscel·lània Penedesenca 1990*, «Fàbrica i construcció de la capella del Roser a l'antiga església parroquial del Vendrell».
- (3) Manuel Naranjo i Teixidó. *La devoció de la Verge del Roser al Vendrell. Full informatiu*. Parròquia del Salvador del Vendrell, 6-3-1983.
- (4) Jaume Ramon i Vidales. *Vendrell històric*, p. 175. El Vendrell, 1933.
- (5) Pel que fa a la data del contracte, Manuel Naranjo i Teixidó afirma que:
«El 8 d'octubre de 1672, s'estava fabricant a Barcelona el retaule majestuós de la Verge del Roser.» Manuel Naranjo. *La devoció a la Verge del Roser al Vendrell. Full informatiu*. Parròquia del Salvador del Vendrell. 2-10-1983.
Aquesta data no és real, ja que l'any 1672 encara s'havia de construir l'edifici de la capella per a la qual es va fer esculpir el retaule.
«el 26 de gener de 1684 es va comprometre a fer el retaule de la Verge del Roser», p. 96. «L'autor del retaule fou Josep Busachs i el bastí l'any 1684.» p. 104. «Retaule d'en Josep Busachs realitzat entre 1684-1686, sota l'advocació de la Verge del Roser.» p. 106.
Aquest seguit d'afirmacions es conté al llibre *L'església arxiprestal del Salvador del Vendrell*, del qual és autor Manuel Naranjo. Ajuntament del Vendrell, 1991.
Tampoc aquesta data és real, ja que de la lectura del contracte es desprèn que fou escrit el 26 de gener de 1685.
- (6) Pel que fa al nom de l'escultor, diferim també de la denominació que estableix Manuel Naranjo, el qual, a les pàgs. 54, 95, 104 i 106 del seu llibre sobre l'església parroquial del Vendrell, identifica en la persona de Josep Busachs.
En realitat, segons comparació cal·ligràfica del text del contracte, l'autor del retaule del Roser del Vendrell va ésser Josep Ausachs.
Josep Ausachs era un escultor a cavall entre els segles XVII i XVIII. Anomenat també en un document de la sagristia de la Seu de Barcelona (J.F. Ràfols. *Diccionario biográfico de artistas de Cataluña*. Barcelona, 1951).
- (7) Quant a la referència de la imatge de la Concepció sabem, segons un pagament anotat a l'Arxiu Comú de Confraries de la parròquia del Vendrell, que la imatge de la Immaculada Concepció ja era venerada l'any 1673.
«Vuy, als 9 de juliol de 1673, se a tret del arxiu comu quatre doblas en or y vint ralls y unes 23 lliures. Les quals an servit per pagar los dauradors de daurar Nta. Sra. de la Concepció» (sic).
- (8) Isidre Totusaús i Alegret, l'«Isidro de cal Mata»; estigué molt vinculat als moviments religiosos locals, en concret al moviment feijoista. Fou alcalde del Vendrell al principi de la dècada dels anys 50.

- (9) Aquesta imatge, renovada el 1851, fou destruïda junt amb la resta de l'obra en els fets del 22 de juliol del 1936. Tot i que Manuel Naranjo afirma a la pàg. 162 del seu llibre sobre l'església del Vendrell, en parlar de l'actual retaule del Roser (obra de l'artista vendrellenc J.Mª Gual i Barnadas entre 1983-1984). Diu textualment: «La Mare de Déu que presideix tota l'obra és l'antiga imatge del s. XIX (...) Aquesta imatge presidia l'antic Retaule Barroc cremat durant la passada guerra.» Fent honor a la veritat, cal assenyalar que l'actual imatge que presideix el retaule de J.Mª Gual fou donada per Josep Alegret i Casas l'any 1939 junt amb l'anterior altar neogòtic. Les dues peces formaven part de l'oratori privat dels Alegret a la seva casa pairal del carrer del Nord (*Periòdic, el Vendrell*, 19-12-1953).
- (10) Jaume Alegret, pròcer i polític vendrellenc de principis del segle XX. Fou elegit diputat a Corts el 26 d'abril del 1903 i reelegit el 8 de maig del 1910; tot i que el 10 de juny del mateix any el Tribunal Suprem anul·lava la seva acta de diputat. Pel que fa al seu mecenatge, el 5 de maig del 1894 s'inauguraven els vitralls de la part esquerra de la nau major del temple i les dues dels braços del creuer. Fabricats per la casa Aguiló de Barcelona per encàrrec i a compte d'en Jaume Alegret.
- (11) Jaume Ramon i Vidales a *Vendrell històric*, pàg. 125. El Vendrell, 1933.
- (12) Mossèn Ramon Roig fou nomenat regent de la parròquia vendrellenca el mes de gener de 1859 i exercí el càrrec fins al juny de 1877.
- (13) Aquesta teoria, basada en l'aportació documental d'en J. Ramon i Vidales i en l'òbit de Bels el 1735, queda substancialment modificada pel fet de la recent troballa en un decret del bisbe de Barcelona, Francesc del Castillo, datat als 4 de gener del 1740 (Arxiu Parroquial del Vendrell), pel qual es reconeix la llicència de fabricar una sepultura a l'església nova a «la Señora catharina Vidal y Pollés viuda del q^a Pere Martí Vidal candeler de la present Vila; davant lo Altar de N^a Señora del Roser.» Aquesta sepultura —sembla que en un principi particular— podria haver esdevingut amb el temps la sepultura o vas de la Confraria del Roser relacionada per J. Ramon, amb la qual cosa perd peu la teoria sobre la ubicació de l'edifici de l'antiga capella del Roser.